مجلّهٔ جغرافیا و توسعهٔ ناحیه‌ای، سال دوازدهم، شمارهٔ بیست و دوم، بهار و تابستان ۱۳۹۳

بررسی توزیع فضایی کیفیت زندگی در نواحی روستایی
(مطالعهٔ موردی: منطقهٔ اورامانات استان کرمانشاه)

داود جمینی(دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه اصفهان، نویسندهٔ مسؤول)
davood.jamini@gmail.com
علیرضا جمشیدی(دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه اصفهان)
alireza472003@yahoo.com

چکیده

اهداف: هدف از تحقیق حاضر بررسی توزیع فضایی کیفیت زندگی در مناطق روستایی اورامانات استان کرمانشاه(چهار شهرستان با جمعیتی برابر با ۲۳۳۵۶ خانوار) است.

روش: این پژوهش از نوع کاربردی است و به لحاظ گردآوری اطلاعات، از نوع توصیفی پیمایشی است که به صورت موردی در مناطق روستایی انجام شده است. تعداد ۳۵۸ نفر(سرپرست خانوار) با استفاده از فرمول کوکران[1] به‌عنوان نمونهٔ آماری انتخاب. شده است و با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای، از بین شهرستان‌های مورد نظر(۲روستا از هر دهستان) برگزیده شده است و در مجموع ۴۲ روستا به‌عنوان روستاهای هدف انتخاب شده است.

یافته‌ها/ نتایج: نتایج کلی پژوهش نشان داده است سطح کیفیت زندگی در محدودهٔ مورد مطالعه(با میانگین ۲/۱) پایین‌تر از حد متوسط بوده است و بین شهرستان‌های مورد مطالعه، از نظر عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی(به استثنای بعد اقتصادی) تفاوت معنی‌داری در سطح ۹۵ درصد اطمینان وجود دارد.

نتیجه‌گیری: نتایج حاکی از وجود شکاف و نابرابری در بین شهرستان‌های منطقهٔ اورامانات در سطح کیفیت زندگی بوده است.

کلیدواژه‌ها: توزیع فضایی، کیفیت زندگی، نواحی روستایی، منطقهٔ اورامانات.

1. Cochran

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۱۲/۹   تاریخ تصویب:۱۳۹۳/۶/۲۹

۱- مقدمه

انسان به‌عنوان موجودی که ذاتاً تمایل به بهبود رفاه و آسایش زندگی خود دارد، در برنامه‌ریزی‌های خود همیشه به دنبال رسیدن به این هدف است. دست‌یابی به این امر به‌عنوان هدف توسعه، وابسته به شناخت هر چه بیشتر عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی انسان است است (بدری، رضوانی و قرنجیک، ۱۳۹۲: ۵۳). کیفیت زندگی انسان، مقوله‌ای است که بهبود آن می‌تواند زمینهٔ توسعهٔ اجتماعی، اقتصادی و کالبدی را فراهم کند(قالیباف، رمضان‌زاده لسبویی و یاری‌شگفتی، ۱۳۸۸: ۱۶۴) و یافته‌های پژوهش در این زمینه، می‌تواند برای بازشناسی استراتژی‌های سیاسی گذشته و طراحی سیاست‌های برنامه‌ریزی‌های آینده و دستیابی به اهداف برنامه‌های توسعه استفاده می شود(Lee, 2008: 1207؛ احمدوند، هدایتی‌نیا و عبدالهی، ۱۳۹۱: ۱۰۶)؛ علاوه‌بر این، مطالعات مربوط به کیفیت زندگی، می‌تواند به شناسایی نواحی نامطوب، علل نارضایتی مردم، اولویت‌های انسان‌ها در زندگی، تأثیر فاکتورهای اجتماعی جمعیتی بر کیفیت زندگی و ارزیابی کارآیی سیاست‌ها، در زمینهٔ کیفیت زندگی، کمک کند. محققان اشاره می‌کنند که مشارکت اجتماع محلی در مطالعات کیفیت زندگی، پشتیبان مهمی برای تعیین سیاست‌ها و اهداف بلندمدت است(Santos & Martins, 2007: 413; Schmitt, 2002; 4). با توجه به تأثیر غیر قابل انکار تحقیقات مربوط به کیفیت زندگی در توسعهٔ جوامع بشری، محققان با همکاری روستاییان منطقهٔ اورامانات واقع در استان کرمانشاه، در پژوهش حاضر به بررسی وضعیت کلی این شاخص توسعه و همچنین پی‌بردن به این موضوع که آیا میزان کیفیت زندگی در بین روستاییان چهار شهرستان منطقهٔ(شهرستان‌های روانسر، جوانرود، پاوه و ثلاث و باباجانی) با هم تفاوت دارند، پرداخته‌اند.

۲- پیشینهٔ پژوهش

در زمینهٔ کیفیت زندگی، با توجه به اهمیت آن در توسعهٔ جوامع امروزی، تحقیقات مختلفی در داخل و خارج از کشور، با استفاده از شاخص‌های عینی و ذهنی انجام شده است که در ادامه به نتایج چند تحقیق مهم با بررسی شاخص‌ها و ابعاد سنجش آن اشاره می‌شود.

رکن‌الدین‌افتخاری، فتاحی و حاجی‌پور(۱۳۹۰)، در مطالعه‌ای به ارزیابی توزیع فضایی کیفیت زندگی در مناطق روستایی، که به صورت موردی در بخش مرکزی شهرستان دلفان انجام شده است، در ابعاد اجتماعی (شامل شاخص‌های کیفیت آموزش، کیفیت سلامت و امنیت، کیفیت اوقات فراغت و کیفیت تعامل و همبستگی)، کالبدی (شامل کیفیت محیط مسکونی و کیفیت زیرساخت‌ها، محیطی (کیفیت محیطی) و اقتصادی (کیفیت اشتغال و درآمد) پرداخته‌اند. نتایج پژوهش نشان داده است که میان همهٔ مؤلفه‌های مؤثر بر کیفیت زندگی به لحاظ موقعیت مکانی و بعد فاصله، رابطهٔ معناداری وجود دارد.

نتایج مطالعهٔ ارزیابی توزیع فضایی کیفیت زندگی عینی به‌وسیلهٔ موسوی و باقری کشکولی(۱۳۹۱) با استفاده از چهار شاخص جمعیتی و اجتماعی، اقتصادی، زیست‌محیطی و کالبدی، در محله‌های شهر سردشت، نشان داده است. محلات این شهر ازنظر کیفیت زندگی تفاوت دارند، همچنین نتایج نشان داده است که کیفیت زندگی در محدودهٔ مورد مطالعه، کمتر از حد متوسط ارزیابی شده است.

قربانی، خاکپور و مافی (۱۳۹۲) در پژوهشی، توزیع فضایی کیفیت زندگی(در ابعاد اجتماعی، اقتصادی، محیطی، فرهنگی و کالبدی) را در محله‌های شهر چالوس بررسی کرده‌اند. نتایج نشان داده است که شهروندان نسبت به شاخص‌ها تا حدودی راضی بوده‌اند و کیفیت زندگی در شهر چالوس در سطح متوسط است، همچنین یافته‌های این پژوهش، نابرابری در توزیع فضایی کیفیت زندگی، در بین محلات ۱۴گانهٔ شهر چالوس را مشخص می‌کند.

نتایج پژوهش قنبری، رحیمی و احمدیان (۱۳۹۲) با هدف سنجش و ارزیابی کیفیت زندگی، در مناطق روستایی در سطح دهستان میانده واقع در شهرستان فسا، در پنج بعد اجتماعی، اقتصادی، جسمانی، روانی و محیطی نشان داده است که کیفیت زندگی در دو بعد روانی و جسمانی بالاتر از حد متوسط است و در سه بعد اجتماعی، اقتصادی و محیطی پایین‌تر از حد متوسط است.

المهدی و عفیفی[1](۲۰۰۷) توزیع فضایی کیفیت زندگی را با استفاده از GIS در بین سه گروه کشاورزان، شهروندان و سرمایه‌گذاران بخش کشاورزی، در کشور مصر با استفاده از شاخص‌های

1. Elmahdi and Afify

اجتماعی، اقتصادی، کشاورزی و استفاده از اراضی(زمین) و آب بررسی کرده‌اند، نتایج تفاوت سطح کیفیت زندگی در بین این سه گروه را مشخص کرده است.

پتروسکی و آندرا[1](۲۰۰۲) درتجزیه وتحلیل مکانی کیفیت زندگی در اروپا با استفاده از شاخص‌های عینی و ذهنی و ترکیبی از این دو شاخص، به این نتیجه رسیده‌اند که، کیفیت زندگی در بین مناطق مختلف اروپا متفاوت بوده است.

تسفزقی[2](۲۰۰۹)، در مطالعه‌ای کیفیت زندگی شهری و توزیع فضایی آن را در آدیس آبابا به صورت موردی در حومهٔ شهر کایرکوس، بررسی کرده است. نتایج این بررسی، تنوع کیفیت زندگی در سطح شهر را نشان داده است، به این صورت که حدود ۴ درصد پاسخ‌گویان دارای کیفیت زندگی بسیار مطلوب، ۱۵ درصد کاملاً نامطلوب و ۸۱ درصد نیز دارای کیفیت زندگی متوسطی بوده‌اند.

استفن[3](۲۰۱۳)، با استفاده از شاخص‌های ذهنی، کیفیت زندگی را در سه بعد فیزیکی(نظافت خیابان، وضعیت جاده‌ها و کیفیت مسکن)، اجتماعی(امنیت، اداری، مراقبت‌های بهداشتی، امکانات حمل‌ونقل عمومی، مدیریت پسماند، تعاملات همسایگی، تسهیلات آب و برق) و اقتصادی (درآمد و سطح تحصیلات)، در منطقهٔ اگور لگا[4] در کشور نیجریه، بررسی کرده است. نتایج نقشهٔ تولید شده از فضای جغرافیایی محدودهٔ مورد مطالعه، نشان داده است که ۱۷/۹ درصد افراد مورد مطالعه دارای کیفیت زندگی بسیار ضعیف هستند و ۶۷/۶ درصد کمتر از حد متوسط و ۱۴/۵ درصد نیز کیفیت زندگی در حد متوسطی دارند، همچنین نتایج نشان داده است که دو شاخص وضعیت جاده‌ها و امنیت، همبستگی مثبتی با کیفیت زندگی دارند؛ اما دیگر شاخص‌ها رابطه‌ای منفی با کیفیت زندگی دارند.

مروری بر سوابق تحقیق نتایج نشان می‌دهد تاکنون بررسی فضایی کیفیت زندگی در کشور ما، بیشتر در مناطق شهری و در سطح محله‌ها صورت گرفته است، همچنین مطالعاتی که به بررسی توزیع فضایی کیفیت زندگی در مناطق روستایی پرداخته‌اند، محدود بوده است و حوزهٔ مورد بررسی

1. Petrucci and Andera
2. Tesfazghi
3. Stephen
4. Egor LGA

آن‌ها در سطح دهستان یا بخش بوده است؛ بنابراین پژوهش حاضر با نگاهی جامع به انواع شاخص‌های کیفیت زندگی، سعی دارد در سطحی فراتر از پژوهش‌های صورت‌گرفته، در کشور به بررسی توزیع فضایی آن در بین روستاهای منطقهٔ اورامانات بپردازد.

۳- روش‌شناسی تحقیق

۳-۱- روش تحقیق

پژوهش حاضر از نوع توصیفی- تحلیلی است و با هدف بررسی توزیع فضایی کیفیت زندگی در روستاهای منطقهٔ اورامانات، انجام شده است و اطلاعات مورد نیاز، به‌صورت تحقیق میدانی (با ابزار پرسش‌نامه) و کتاب‌خانه‌ای جمع‌آوری شده است. جامعهٔ آماری تحقیق حاضر، تمام روستاییان ساکن در منطقهٔ اورامانات، مشتمل بر ۴ شهرستان، ۹ بخش، ۲۱ دهستان و ۴۹۲ روستا است که دارای جمعیتی برابر با ۹۳۱۹۸ نفر یا ۲۳۳۵۶ خانوار است. جهت برآورد حجم نمونه از فرمول کوکران ($p\&q = ۰/۵$ و احتمال خطای $d=۰/۰۵$) استفاده شده است و ۳۸۵ نفر(سرپرست خانوار) با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای با نسبت‌های مناسب، به‌عنوان نمونه انتخاب شده‌اند، به این صورت که ابتدا چهار شهرستان منطقه، خوشه‌های اصلی را تشکیل داده‌اند و با توجه به این‌که هر شهرستان به تعدادی بخش تقسیم می‌شود، ۹ بخش موجود در منطقهٔ اورامانات به عنوان طبقات سطح دوم انتخاب شده‌اند و سپس پرسش‌نامه‌ها با توجه به تعداد سرپرست خانوار در هر دهستان (۲۱ دهستان) بین روستاهای مختلف به صورت تصادفی توزیع شده است (جدول ۱).

جدول ۱: نحوهٔ توزیع پرسش‌نامه‌ها در منطقهٔ اورامانات

شهرستان	تعداد نمونه	بخش	دهستان	تعداد روستا	تعداد خانوار	تعداد نمونه
روانسر	۹۲	مرکزی	بدر	۲۹	۱۲۲۷	۲۰
			حسن آباد	۳۸	۱۲۷۳	۲۰
			دولت آباد	۳۰	۶۵۴	۱۱
			زالوآب	۲۹	۸۸۲	۱۴
		شاهو	قوری قلعه	۱۰	۵۸۵	۱۰
			منصورآقایی	۷	۱۰۶۳	۱۷

پاوه	۱۱۸	باینگان	شیوه‌سر	۹	۱۳۵۱	۲۲
			ماکوان	۱۱	۷۲۹	۱۲
		مرکزی	شمشیر	۸	۲۳۸۴	۳۹
			هولی	۱۲	۱۸۲۶	۲۹
		نوسود	سیروان	۲۳	۱۰۰۷	۱۶
ثلاث و باباجانی	۹۰	مرکزی	خانه‌شور	۴۰	۵۲۴	۹
			دشت حر	۲۵	۵۷۵	۹
			زمکان	۱۱	۱۱۶	۹*
		ازگله	ازگله	۴۴	۱۶۲۱	۲۶
			جیگران	۳۹	۱۴۰۲	۲۳
			سرقلعه	۳۲	۱۳۱۵	۲۱
جوانرود	۷۸	مرکزی	بازان	۱۹	۱۳۱۱	۲۱
			پلنگانه	۲۰	۹۸۷	۱۶
		کلاشی	شروینه	۲۹	۱۲۷۰	۲۱
			کلاشی	۲۷	۱۲۵۴	۲۰
مجموع		۹	۲۱	۴۹۲	۲۳۳۵۶	۳۸۵

مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰؛ نگارندگان، ۱۳۹۲

*جهت تعمیم نتایج در این دهستان به علت کم‌بودن تعداد نمونه (۲ عدد)، ۹ نمونه مطالعه شده است.

جهت گردآوری اطلاعات مورد نیاز از روستاییان مورد مطالعه، پرسش‌نامه‌ای در دو بخش کلی،تهیه شده است که بخش اول شامل پرسش‌هایی در مورد ویژگی‌های فردی، زراعی و اقتصادی روستاییان است، و بخش دوم شامل پرسش‌هایی در زمینهٔ عوامل اجتماعی(وضعیت بهداشت، امنیت فردی و اجتماعی، تعاملات اجتماعی و آموزش)، اقتصادی(اشتغال که شامل رضایت از وضعیت شغلی، درآمد، پس‌انداز و تنوع در فرصت‌های شغلی و رفاه مادی، شامل دسترسی به زیرساخت‌های رفاهی، احساس محرومیت و خوشبختی و هزینهٔ زندگی)، محیطی(شرایط آب و هوایی، وضعیت آلودگی منابع آب و خاک، وضعیت استفاده از سموم و کودهای شیمایی و وضعیت دفع زباله)، جسمانی(وضعیت جسمانی و میزان رضایت از وضعیت جسمانی خود)، روانی(آرامش روحی و امنیت روانی)، فرهنگی(ساختار قومی قبیله‌ای، وضعیت مشارکت، انسجام، تعاون و نگاه مردم به این

قبیل مسایل، شرکت در مراسم و اعیاد مذهبی) و کالبدی(مسکن، دسترسی و ارتباطات) است. به‌منظور تشکیل متغیرهای اصلی تحقیق، عوامل اجتماعی، اقتصادی، محیطی، کالبدی، فرهنگی، روانی، جسمانی و کیفیت زندگی، در ابتدا با استفاده از روش شاخص‌سازی و از طریق تحلیل عاملی، مؤلفه‌های درجهٔ دوم هر شاخص ساخته شده است و سپس شاخص‌های اصلی همسان و ترکیب شده‌اند. به‌منظور همسان‌سازی شاخص‌ها نیز مجموع نمرات هر شاخص به تعداد گویه‌های تشکیل‌دهندهٔ همان شاخص تقسیم.شده است. در نهایت با همین روش، شاخص اصلی تحقیق؛ یعنی کیفیت زندگی روستاییان منطقهٔ مورد مطالعه ساخته شده است. اعتبار ابزار تحقیق به صورت صوری و با استفاده از نظرات اساتید دانشگاه اصفهان(۵ نفر از اعضای هیأت علمی دانشکدهٔ جغرافیا و برنامه‌ریزی) تأیید شده است.

به‌منظور آزمون پایایی پرسش‌نامه، یک مطالعهٔ راهنما در خارج از محدودهٔ مورد مطالعه، با تعداد ۳۰ پرسش‌نامه انجام .شده است. برای سنجش میزان اعتماد ابزار اندازه‌گیری، از ضریب آلفای کرونباخ[1] که مبتنی بر ماتریس همبستگی گویه‌ها است و ضریب کل طیف را می‌سنجد، استفاده شده است. جدول(۲) نشان‌دهندهٔ آلفای کرونباخ، برای مقیاس‌های مختلف است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، نتایج به‌دست‌آمده از پیش‌آزمون، حاکی از اعتماد یا پایایی قابل قبول ابزار مورد استفاده(پرسش‌نامه) است. پس از جمع‌آوری اطلاعات و پردازش آن‌ها در محیط‌های نرم‌افزاری SPSS, ArcGIS و غیره، به تحلیل داده‌ها و تبیین موضوع مورد مطالعه پرداخته شده است.

جدول ۲: مقادیر آلفای کرونباخ برای ابعاد مختلف کیفیت زندگی در منطقهٔ اورامانات

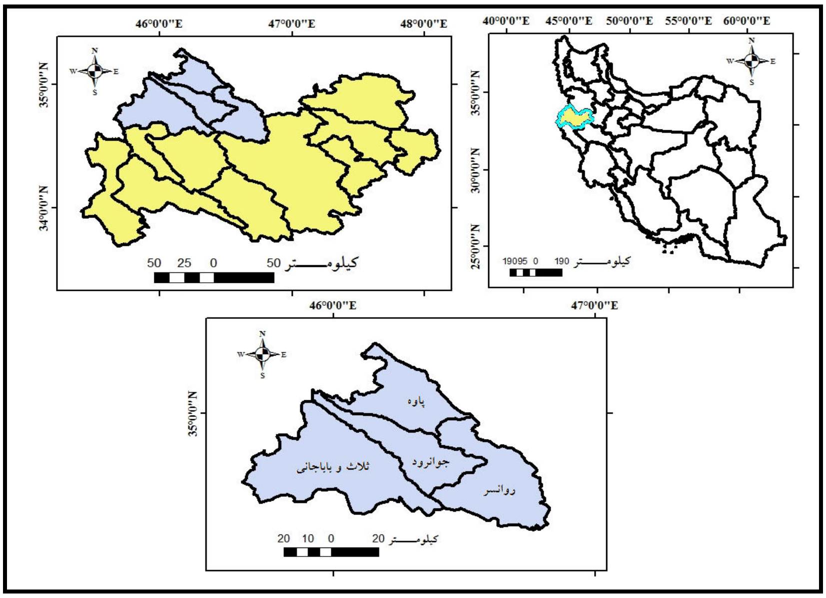
بعد	ضریب آلفای کرونباخ	بعد	ضریب آلفای کرونباخ
اقتصادی	۰/۸۷۷	زیست ـ محیطی	۰/۷۹۴
اجتماعی	۰/۷۸۳	جسمانی	۰/۸۰۶
فرهنگی	۰/۷۴۸	روانی	۰/۸۵۳
کالبدی	۰/۷۶۱		

مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹۲

1. Cronbach Alpha

۳-۲- منطقه مورد مطالعه

منطقهٔ اورامانات در استان کرمانشاه قرار دارد و شامل چهار شهرستان پاوه، جوانرود، روانسر و ثلاث و باباجانی است که در طول شرقی بین ۴۵ درجه و ۳۹ دقیقه تا ۴۶ درجه و ۵۰ دقیقه و عرض شمالی بین ۳۴ درجه و ۳۱ دقیقه تا ۳۵ درجه و ۱۷ دقیقه نصف النهار گرینویچ واقع شده است. جمعیت منطقه ۲۱۳۰۳۲ نفر است که از این تعداد ۹۳۱۹۸ نفر(حدود ۴۴ درصد جمعیت منطقه) در قالب ۲۳۳۵۶ خانوار، در ۴۹۲ نقطه روستا زندگی می‌کنند(مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰). در شکل(۱) موقعیت منطقهٔ اورامانات در استان کرمانشاه و کشور نمایش داده شده است.

شکل ۱: موقعیت جغرافیایی منطقهٔ اورامانات در استان کرمانشاه و کشور

مأخذ: استانداری استان کرمانشاه، ۱۳۹۲

۴- مبانی نظری

از لحاظ تاریخی، اولین تلاش‌ها برای اندازه‌گیری کیفیت زندگی از جنبش شاخص‌های اجتماعی نشأت گرفته است(Biderman, 1974: 27). اواخر دهۀ ۱۹۶۰ که به‌طور رسمی آغاز جنبش شاخص‌های اجتماعی بود تا دهۀ ۷۰، کیفیت زندگی، معطوف به دیدگاه‌های مادی و پیامد رشد اقتصادی در نظر گرفته می‌شد. در پی ظهور آثار منفی رشد اقتصادی و پیدایش

نظریهٔ توسعهٔ پایدار، کیفیت زندگی، ابعاد و پنداشتی اجتماعی‌تر پیدا کرد و به‌طور جدی به‌عنوان هدف اصلی توسعه، وارد مباحث برنامه‌ریزی شد. دههٔ ۹۰ نیز سرآغاز بحث از کیفیت زندگی اجتماعی با تأکید بر سازه‌های اجتماعی مانند سرمایهٔ اجتماعی، همبستگی اجتماعی و عدالت اجتماعی بود(بدری، رضوانی و قرنجیک، ۱۳۹۲: ۵۶). به‌طور کلی هدف نهایی مطالعهٔ کیفیت زندگی، این است که مردم توان بهره‌مندی از زندگی با کیفیت مطلوب را داشته باشند، به‌طوری که این زندگی علاوه‌بر هدفمندی، لذت بخش نیز باشد(Allen, Voget & Cordes, 2002: 14). بر خلاف پدیده‌های طبیعی مانند دما، اقلیم، تعداد جمعیت، کیفیت زندگی به‌طور مستقیم قابل مشاهده و اندازه‌گیری با ملاک‌های پذیرفتهٔ شدهٔ عموم نیست(قدمی و معتمد، ۱۳۹۲: ۳۸) و تحت تأثیر مؤلفه‌هایی چون زمان و مکان و ارزش‌های فردی و اجتماعی قرار دارد. از این‌رو معانی گوناگونی برای افراد و گروه‌های مختلف از آن قابل درک است(موسوی و باقری کشکولی، ۱۳۹۱: ۹۶). رفاه عمومی[1]، بهزیستی اجتماعی[2]، شادکامی[3]، رضایت‌مندی[4](Das, 2008: 300؛ Epley & Menon, 2008: 289) رضایت کلی افراد از زندگی (Foo, 2000: 32) رضایت یک فرد از شرایط انسانی و فیزیکی اطراف(Marans & Stimson, 2011: 2) تأمین نیازهای انسانی در ارتباط با ادراکات افراد و گروه‌ها(Costanza, 2007:15) برخی از تعاریف مورد استفاده برای کیفیت زندگی هستند.

از نظر لی مناسب‌ترین شیوه برای کشف کیفیت زندگی افراد، بررسی شیوه زندگی (درک آنها از زندگی) آنها است(Lee, 2008: 1208). با این وجود، کیفیت زندگی، اغلب با استفاده از شاخص‌های عینی یا شاخص‌های ذهنی و به ندرت با استفاده از هر دو نوع شاخص‌ها، اندازه‌گیری می‌شود. شاخص‌های ذهنی از پیمایش ادراکات و ارزیابی‌ها و رضایت ساکنان از زندگی به دست می‌آیند، در حالی که شاخص‌های عینی مربوط به حقایق، قابل مشاهده هستند و بیش‌تر، از داده‌های ثانویه به دست می‌آیند(رضوانی، متکیان، منصوریان و ستاری، ۱۳۸۸: ۸۸).

1. Public welfare
2. Social health
3. Happiness
4. Satisfaction

۵- یافته‌های تحقیق

۵-۱- ویژگی‌های شخصی پاسخ‌گویان

یافته‌ها نشان می‌دهد میانگین سنی پاسخ‌گویان ۴۸/۷ سال، ۷۲ درصد مرد(در مقابل ۲۸ درصد زنان) و ۹۲ درصد متأهل(۸ درصد مطلقه و همسرفوت‌شده) بوده‌اند. از نظر وضعیت تحصیلات ۱۳ درصد بی‌سواد، ۲۶ درصد دارای تحصیلات ابتدایی، ۳۵ درصد سیکل، ۲۱ درصد دیپلم و کمتر از دیپلم و ۵ درصد دارای تحصیلات دانشگاهی بوده‌اند. به لحاظ وضعیت اشتغال ۳۴ درصد بیکار، ۲۹ درصد دارای مشاغل مرتبط با کشاورزی، ۱۷ درصد دارای مشاغل آزاد، ۱۱ درصد خانه‌دار و ۹ درصد دارای مشاغل دولتی بوده‌اند. بُعد خانوار در بین افراد مورد مطالعه، حدود ۴/۲ بوده است که دامنهٔ آن بین ۱ نفر تا ۱۲ نفر در نوسان بوده است. از بین ده کالای باداوام، از جمله تلفن، تلویزیون، کامپیوتر، ماشین، مبلمان، ماهواره، یخچال و فریزر و ...، ۶۵ درصد ۴ کالا، ۱۶ درصد ۵ کالا، ۷ درصد ۶ کالا و فقط ۸ درصد ۷ کالا و بیشتر را در اختیار داشته‌اند، همچنین نتایج نشان داده است، درآمد ماهیانهٔ ۴۷ درصد کمتر از ۵ میلیون ریال، ۳۴ درصد بین ۵ میلیون ریال تا ۷/۵ میلیون ریال، ۱۳ درصد بین ۷/۵ میلیون ریال تا ۱۰ میلیون ریال بوده است و فقط ۶ درصد درآمد ماهیانهٔ بیشتر از ۱۰ میلیون ریال داشته‌اند.

۵-۲- بررسی سطح کلی کیفیت زندگی و ابعاد هفت‌گانهٔ آن در منطقهٔ اورامانات

نتایج جدول(۳) نشان می‌دهد، کیفیت زندگی در بین روستاییان منطقهٔ اورامانات با میانگین ۲/۱ و انحراف معیار ۰/۶۶۲، در وضعیت مساعدی نبوده است و در سطح پایین‌تر از متوسط است، همچنین نتایج نشان می‌دهد از نظر روستاییان، منطقهٔ اورامانات در بین ابعاد هفت‌گان کیفیت زندگی، سه بعد جسمانی(با میانگین ۲/۹۴۴ و انحراف معیار ۰/۶۵۱)، اجتماعی(با میانگین ۳/۰۲۴ و انحراف معیار ۰/۸۸۷) و فرهنگی(با میانگین ۲/۵۲۷ و انحراف معیار ۰/۸۰۶) به ترتیب، بیشترین اهمیت را در کیفیت زندگی دارد؛ اما بعد اقتصادی(با میانگین ۱/۷۶۳ و انحراف معیار ۰/۸۴۰)، از نظر افراد مورد مطالعه، کمترین اهمیت را در کیفیت زندگی دارد؛ بنابراین می‌توان گفت که یکی از دلایل اصلی پایین‌بودن سطح کیفیت زندگی روستاییان، در منطقهٔ اورامانات، ضعف بعد اقتصادی شامل مباحث اشتغال، درآمد، تنوع مشاغل، دسترسی به اعتبارات و غیره است.

جدول ۳: وضعیت کلی کیفیت زندگی و ابعاد هفت‌گانهٔ پژوهش در منطقهٔ اورامانات

شاخص	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات	رتبه
اقتصادی	۱/۷۶۳	۰/۸۴۰	۰/۴۷۶	۷
اجتماعی	۳/۰۲۴	۰/۸۸۷	۰/۲۹۳	۲
فرهنگی	۲/۵۲۷	۰/۸۰۶	۰/۳۱۸	۳
کالبدی	۱/۷۵۱	۰/۷۵۹	۰/۴۳۳	۶
زیست‌ـ محیطی	۲/۵۵۸	۰/۸۴۲	۰/۳۲۹	۴
جسمانی	۲/۷۸۷	۰/۹۷۴	۰/۳۴۹	۵
روانی	۲/۹۴۴	۰/۶۵۱	۰/۲۲۱	۱
کیفیت زندگی	۲/۱	۰/۶۶۲	–	–

مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹۲

۵-۳- بررسی عوامل تشکیل‌دهندهٔ کیفیت زندگی در بین شهرستان‌های منطقهٔ اورامانات

جهت بررسی این سؤال که آیا عوامل تشکیل‌دهندهٔ کیفیت زندگی روستایی، در بین شهرستان‌های منطقهٔ اورامانات، تفاوت معنی‌داری دارد؟ از تحلیل واریانس[1](آزمون F) استفاده شده است. نتایج نشان داده است که در بعد اقتصادی، بین شهرستان‌های مورد بررسی، تفاوت معناداری وجود ندارد و همهٔ شهرستان‌های منطقه در سطح مشابهی قرار دارند؛ اما تفاوت‌ها بین شهرستان‌های منطقه، در شش بعد اجتماعی، فرهنگی، کالبدی، زیست محیطی، جسمانی و روانی معنی‌دار بوده است(جدول ۴)؛ به عبارتی دیگر، حداقل میانگین یکی از شهرستان‌های مورد مطالعه، متفاوت از دیگر شهرستان‌ها در شش بعد مذکور است؛ بنابراین، فرضیهٔ صفر(H_0) تساوی میانگین کیفیت زندگی روستاییان، در شش بعد مذکور رد شده است و فرضیهٔ مخالف(H_1) پذیرفته شده است.

همان‌طور که مشاهده می‌شود، با استفاده از تحلیل واریانس، مشخص شده است که بین شهرستان‌های مورد مطالعه، از نظر عوامل تشکیل‌دهندهٔ کیفیت زندگی روستاییان، تفاوت معنی‌داری در سطح ۰/۹۵ درصد وجود دارد؛ اما تنها با استفاده از تحلیل واریانس نمی‌توان مشخص کرد که این تفاوت‌ها مربوط به کدام یک از گروه‌ها یا شهرستان‌ها است؛ بنابراین در این پژوهش از آزمون دانکن[2] و

1. Analysis of Variance
2. Duncan

نقشه‌های توزیع فضایی نیز برای مشخص‌شدن اختلافات سطح شهرستان‌های مورد مطالعه، از نظر عوامل تشکیل‌دهندهٔ کیفیت زندگی روستاییان و متغیر کیفیت زندگی، استفاده شده است(جدول ۵ و شکل ۳).

جدول ۴: مقادیر محاسبه‌شده با استفاده از تحلیل واریانس برای شاخص‌های کیفیت زندگی

شاخص‌ها	واریانس	مجموع مربعات	df	میانگین مربعات	F	sig
اقتصادی	بین گروهی	۳/۷۶۴	۳	۱/۲۵۵	۱/۷۸۶	۰/۱۴۹
	درون گروهی	۲۶۷/۷۲۶	۳۸۱	۰/۷۰۳		
	مجموع	۲۷۱/۴۹۱	۳۸۴	–		
اجتماعی	بین گروهی	۱۴/۵۴۸	۳	۴/۸۴۹	۶/۳۲۲	۰/۰۰۰
	درون گروهی	۲۹۲/۲۴۲	۳۸۱	۰/۷۶۷		
	مجموع	۳۰۶/۷۹۰	۳۸۴	–		
فرهنگی	بین گروهی	۹/۰۷۳	۳	۳/۰۲۴	۴/۷۸۴	۰/۰۰۳
	درون گروهی	۲۴۰/۸۹۰	۳۸۱	۰/۶۳۲		
	مجموع	۲۴۹/۹۶۴	۳۸۴	–		
کالبدی	بین گروهی	۲۲/۹۸۲	۳	۷/۶۶۱	/۶۶۱ ۱۴	۰/۰۰۰
	درون گروهی	۱۹۹/۰۸۰	۳۸۱	۰/۵۲۳		
	مجموع	۲۲۲/۰۶۲	۳۸۴			
زیست ـ محیطی	بین گروهی	۹/۲۱۴	۳	۳/۰۷۱	۴/۴۰۲	۰/۰۰۵
	درون گروهی	۲۶۵/۸۳۵	۳۸۱	۰/۶۹۸		
	مجموع	۲۷۵/۰۴۹	۳۸۴	–		
جسمانی	بین گروهی	۱۰/۲۵۵	۳	۳/۴۱۸	۳/۶۷۶	۰/۰۱۲
	درون گروهی	۳۵۴/۲۸۰	۳۸۱	۰/۹۳۰		
	مجموع	۳۶۴/۵۳۵	۳۸۴	–		
روانی	بین گروهی	۳/۷۴۴	۳	۱/۲۴۸	۲/۹۵۴	۰/۰۳۳
	درون گروهی	۱۶۰/۹۹۹	۳۸۱	۰/۴۲۳		
	مجموع	۱۶۴/۷۴۳	۳۸۴	–		

مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹۲

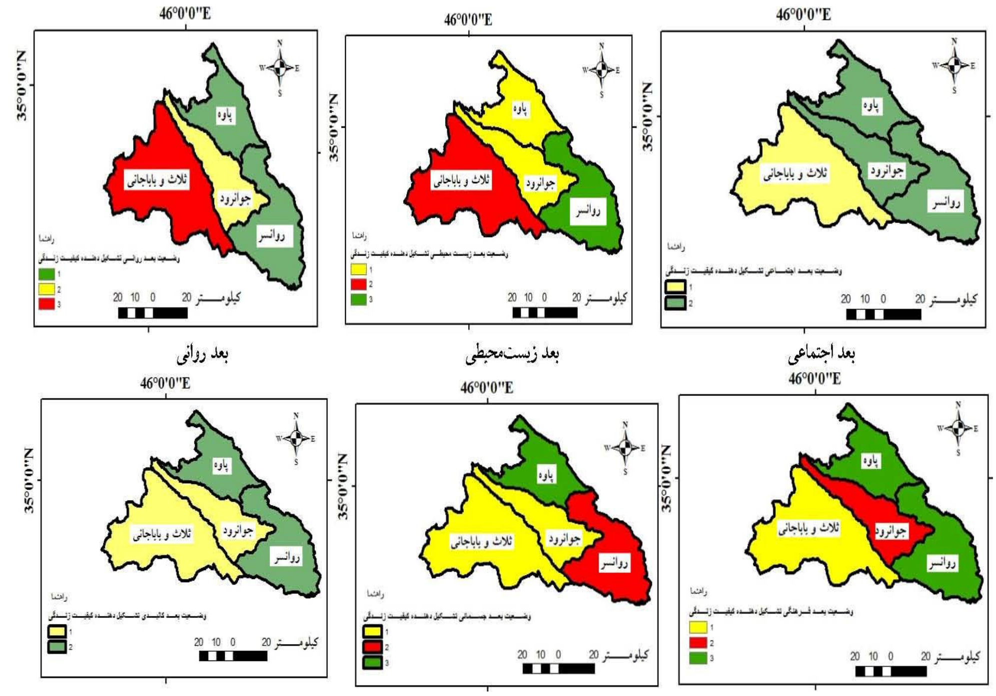
آزمون دانکن جایگاه هر شهرستان را در منطقه، به لحاظ عوامل مورد بررسی، با استفاده از میانگین رتبه‌ای، در گروه‌های همگن نشان می‌دهد(جدول ۵ و شکل ۲). همان‌طور که مشاهده می‌شود در بعد اجتماعی شهرستان ثلاث و باباجانی، با میانگین رتبه‌ای ۲/۶ در سطح ضعیف و شهرستان جوانرود با میانگین رتبه‌ای ۳/۲ در بالاترین جایگاه قرار دارد. در بعد فرهنگی شهرستان‌های روانسر و ثلاث و

باباجانی به ترتیب، با میانگین رتبه‌ای ۲/۷ و ۲/۲، بالاترین و پایین‌ترین رتبه را به خود اختصاص داده‌اند، همچنین به لحاظ طبقه‌بندی سطوح همگن، نتایج نشان داده است که شهرستان جوانرود در وضعیت بینابینی به لحاظ بعد فرهنگی(حد وسط شهرستان‌های ضعیف و شهرستان‌های دارای وضعیت مناسب‌تر)، در بین شهرستان‌های مورد مطالعه قرار گرفته است. بررسی بعد کالبدی کیفیت زندگی در منطقۀ اورامانات نشان می‌دهد که دو شهرستان ثلاث و باباجانی و جوانرود به ترتیب با میانگین رتبه‌ای ۱/۴ و ۱/۵، در سطح ضعیف و دو شهرستان پاوه و روانسر به ترتیب با میانگین رتبه‌ای ۱/۸ و ۲ در سطح نسبی بالاتری در قیاس با دو شهرستان مذکور واقع شده‌اند، همچنین نتایج نشان داده است که در ابعاد زیست‌ـ محیطی، جسمانی و روانی شهرستان ثلاث و باباجانی به ترتیب، با میانگین رتبه‌ای ۲/۳، ۲/۵ و ۲/۷ در سطح ضعیف و پایین‌ترین رتبه قرار دارد و شهرستان روانسر با میانگین رتبه‌ای ۲/۷ و ۳ به ترتیب، در ابعاد زیست محیطی و روانی و شهرستان پاوه در بعد جسمانی با میانگین رتبه‌ای ۲/۹، بالاترین رتبه‌ها را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول ۵: طبقه‌بندی شهرستان‌های مورد مطالعه بر اساس ابعاد تشکیل‌دهندۀ کیفیت زندگی

اجتماعی	معناداری طبقات در سطح آلفا ۰/۰۵		فرهنگی	معناداری طبقات در سطح آلفا ۰/۰۵		کالبدی	معناداری طبقات در سطح آلفا ۰/۰۵	
	۱	۲		۱	۲		۱	۲
ثلاث‌وباباجانی	۲/۶	–	ثلاث‌وباباجانی	۲/۲		ثلاث‌وباباجانی	۱/۴	–
پاوه	–	۳	جوانرود	۲/۵	۲/۵	جوانرود	۱/۵	–
روانسر	–	۳/۱	پاوه	–	۲/۵	پاوه	–	۱/۸
جوانرود	–	۳/۲	روانسر	–	۲/۷	روانسر	–	۲
زیست‌محیطی	معناداری طبقات در سطح آلفا ۰/۰۵		**جسمانی**	معناداری طبقات در سطح آلفا ۰/۰۵		**روانی**	معناداری طبقات در سطح آلفا ۰/۰۵	
	۱	۲		۱	۲		۱	۲
جوانرود	۲/۳	–	ثلاث‌وباباجانی	۲/۵	–	جوانرود	۲/۷	–
پاوه	۲/۴	–	جوانرود	۲/۷	–	ثلاث‌وباباجانی	۲/۹	۲/۹
ثلاث‌وباباجانی	۲/۵	۲/۵	روانسر	۲/۸	۲/۸	پاوه	–	۳
روانسر	–	۲/۷	پاوه	–	۲/۹	روانسر	–	۳

مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹۲

شکل۲: طبقه‌بندی شهرستان‌های مورد مطالعه در گروه‌های همگن بر اساس ابعاد تشکیل‌دهندهٔ کیفیت زندگی

مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹۲

۵-۴- بررسی وضعیت کلی کیفیت زندگی در بین شهرستان‌های منطقهٔ اورامانات

بعد از روشن‌ساختن وضعیت ابعاد کیفیت زندگی هر یک از شهرستان‌های منطقهٔ اورامانات به تفکیک، در ادامه، وضعیت کلی توزیع فضایی کیفیت زندگی، در بین شهرستان‌های منطقهٔ مورد بررسی قرار گرفته است(جدول ۶ و شکل ۳). برای بررسی وضعیت کیفیت رندگی در مناطق روستایی شهرستان‌های مورد مطالعه، از تحلیل واریانس استفاده شده است. همان‌طور که در جدول ۶ مشاهده می‌شود، شهرستان‌های مورد مطالعه به لحاظ وضعیت کیفیت زندگی، تفاوت معنی‌داری با یکدیگر دارند؛ به عبارتی دیگر تفاوت در بین شهرستان‌های مورد مطالعه به لحاظ وضعیت کیفیت زندگی، اتفاقی نیست. نتایج تست دانکن در مورد وضعیت کلی کیفیت زندگی روستاییان منطقهٔ اورامانات(جدول ۷) نابرابری بین شهرستان‌های مورد مطالعه، در کیفیت زندگی را نشان می‌دهد، به این صورت که شهرستان ثلاث و باباجانی با میانگین رتبه‌ای ۱/۹، در سطح ضعیف، شهرستان‌های جوانرود و پاوه به‌ترتیب با میانگین رتبه‌ای ۲/۱ و ۲/۲، در سطح

بینابین و شهرستان روانسر با میانگین رتبه‌ای ۲/۴، در سطح بالاتری نسبت به دیگر شهرستان‌های منطقه قرار دارد. لازم به ذکر است که وضعیت کلی کیفیت زندگی مناطق روستایی شهرستان‌های مورد مطالعه، در سطح پایینی است و این طبقه‌بندی نشان می‌دهد که شهرستان روانسر وضعیت بهتری از سایر شهرستان‌ها دارد؛ ولی به‌طور کلی همهٔ مناطق روستایی مورد مطالعه، وضعیت ضعیفی دارند.

جدول ۶: مقادیر محاسبه‌شده با استفاده از تحلیل واریانس برای متغیر کیفیت زندگی

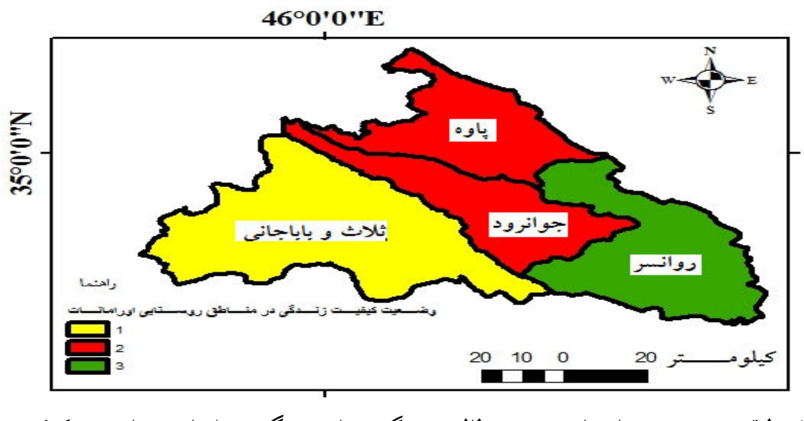
شاخص‌ها	واریانس	مجموع مربعات	Df	میانگین مربعات	F	Sig
کیفیت زندگی	بین گروهی	۱۲/۷۵۵	۳	۴/۲۵۲	۹/۵۴۱	۰/۰۰۰
	درون گروهی	۱۶۹/۷۸	۳۸۱	۰/۴۴۶		
	مجموع	۱۸۲/۵۳۵	۳۸۴	–		

مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹۲

جدول ۷: طبقه‌بندی شهرستان‌های مورد مطالعه در گروه‌های همگن بر اساس شاخص کیفیت زندگی

کیفیت زندگی	تعداد	معناداری طبقات در سطح آلفا ۰/۰۵		
		۱	۲	۳
ثلاث‌وباباجانی	۹۷	۱/۹		–
جوانرود	۷۸	–	۲/۱	–
پاوه	۱۱۸	–	۲/۲	–
روانسر	۹۲	–	–	۲/۴

مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹۲

شکل ۳ :طبقه‌بندی شهرستان‌های مورد مطالعه در گروه‌های همگن بر اساس شاخص کیفیت زندگی

مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹۲

۶- نتیجه‌گیری و پیشنهادات

پژوهش حاضر با هدف شناخت وضعیت توزیع فضایی کیفیت زندگی و ابعاد مختلف تشکیل‌دهندهٔ آن، به‌عنوان یکی از مهم‌ترین ملزومات توسعهٔ پایدار، انجام شده است. نتایج پژوهش نشان داده است که سطح کلی کیفیت زندگی در محدودهٔ مورد مطالعه، با میانگین ۲/۱(عدد مبنا ۳)، در سطح ضعیفی قرار گرفته است. نتیجهٔ فوق با نتایج موسوی و باقری کشکولی(۱۳۹۱)، همسو است. مروری بر ابعاد تشکیل‌دهندهٔ کیفیت زندگی در منطقهٔ مورد مطالعه، نشان می‌دهد که ضعف در دو بعد اقتصادی و کالبدی از عوامل اصلی ایجاد وضعیت نامساعد کیفیت زندگی در منطقهٔ اورامانات است، همچنین، نتایج تحلیل واریانس نشان داده است که مناطق روستایی شهرستان‌های مورد مطالعه، به لحاظ بعد اقتصادی، دارای تفاوت معنی‌داری نیستند؛ به عبارت دیگر، وضعیت ضعیف اقتصادی در همهٔ مناطق روستایی مورد مطالعه وجود دارد.

شهرستان ثلاث و باباجانی: نتایج حاصل از تست دانکن در ابعاد کیفیت زندگی مورد بررسی نشان داد که شهرستان ثلاث و باباجانی در چهار بعد اجتماعی، فرهنگی، کالبدی و جسمانی در سطح ضعیف، در بعد زیست‌ـ‌محیطی، در سطح بالاتر از سایر شهرستان‌ها و در بعد روانی، در وضعیت بینابین(بین سطح ضعیف و بالا) قرار گرفته است، همچنین، نتایج حاصل از بررسی سطح کلی کیفیت زندگی نشان داده است که شهرستان ثلاث و باباجانی با میانگین رتبه‌ای ۱/۹، در جایگاه چهارم و در سطح ضعیف قرار گرفته است.

شهرستان جوانرود: نتایج حاصل از بررسی ابعاد کیفیت زندگی در مناطق روستایی اورامانات نشان داده است که شهرستان جوانرود با میانگین رتبه‌ای ۳/۲به لحاظ بعد اجتماعی، در جایگاه اول و بالاتر از سایر شهرستان‌ها، در دو بعد فرهنگی و کالبدی در سطح بینابین(بین سطح ضعیف و بالا) و در سه بعد زیست‌ـ‌محیطی، جسمانی و روانی پایین‌تر از سایر شهرستان‌ها، واقع شده است، همچنین نتایج حاصل از بررسی سطح کلی کیفیت زندگی مناطق روستایی اورامانات نشان داده است که شهرستان جوانرود با میانگین رتبه‌ای ۲/۱ در گروه دوم همراه با شهرستان پاوه بالاتر از شهرستان ثلاث و باباجانی و پایین‌تر از شهرستان روانسر واقع شده است. مروری اجمالی بر ابعاد کیفیت زندگی در این

شهرستان، نشان می‌دهد که مناطق روستایی شهرستان جوانرود، علی‌رغم ضعف در کلیهٔ ابعاد کیفیت زندگی(به‌جز بعد اجتماعی) در دو بعد کالبدی و زیست‌محیطی، وضعیت نامساعدتری دارد.

شهرستان پاوه: نتایج نشان داد که شهرستان پاوه در پنج بعد اجتماعی، فرهنگی، کالبدی، جسمانی و روانی در سطح بالاتری نسبت به دیگر شهرستان‌های منطقهٔ اورامانات قرار دارد و در بعد زیست محیطی در سطح ضعیف واقع شده است، همچنین نتایج کلی سطح کیفیت زندگی مناطق روستایی نشان داده است که مناطق روستایی شهرستان پاوه با میانگین رتبه‌ای ۲/۲، بعد از شهرستان روانسر، در جایگاه دوم و همراه با شهرستان جوانرود بالاتر از شهرستان ثلاث و باباجانی قرار گرفته‌اند.

شهرستان روانسر: نتایج حاصل از بررسی ابعاد کیفیت زندگی مناطق روستایی شهرستان روانسر نشان داده است که وضعیت این شهرستان در کلیهٔ ابعاد اجتماعی، فرهنگی، کالبدی، زیست ـ محیطی، جسمانی و روانی در سطح بالا واقع شده است. نتایج حاصل از بررسی سطح کلی کیفیت زندگی مناطق مورد مطالعه نشان داده است که مناطق روستایی شهرستان روانسر، علی‌رغم سطح ضعیف کیفیت زندگی کلی در مناطق مورد مطالعه، نسبت به دیگر شهرستان‌های منطقهٔ اورامانات در جایگاه اول و سطح بالا قرار گرفته است.

نتایج پژوهش حاضر که در بررسی توزیع فضایی کیفیت زندگی در منطقهٔ اورامانات حاکی از تفاوت بین شهرستان‌های منطقه است، با پژوهش‌های رکن‌الدین‌افتخاری، فتاحی و حاجی‌پور (۱۳۹۰)؛ موسوی و باقری کشکولی(۱۳۹۱)، قربانی، خاکپور و مافی (۱۳۹۲) المهدی و عفیفی(۲۰۰۷)؛ پتروکسی و آندرا(۲۰۰۲)؛ تسفزقی(۲۰۰۹)؛ استفن(۲۰۱۳) که هر کدام به نحوی نابرابری بین مناطق، در برخورداری از کیفیت زندگی را نشان می‌دهند، همسو است. با توجه به وضعیت نامساعد کیفیت زندگی در بین روستاییان منطقهٔ اورامانات، پیشنهادهای زیر در راستای تقویت کیفیت زندگی روستاییان منطقه ارایه می‌شود:

– فراهم‌کردن زمینه‌های توسعهٔ اشتغال و اشتغال‌زایی در بخش مختلف با توجه به شرایط مکانی هر منطقه از جمله احداث صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی؛

– بهبود وضعیت بهداشت روستاییان از طریق احداث مراکز درمانی با امکانات مساعد در زمینه پرسنل و تجهیزات پزشکی؛

– پیشگری از وقوع جرایم شایع در بین روستاییان به‌ویژه سرقت اموال روستاییان از طریق رسیدگی بیشتر نهادهای امنیتی و حضور فعال آن‌ها در منطقه؛

– اختصاص‌دادن تجهیزات و امکانات آموزشی مناسب به روستاییان به‌ویژه در روستاهای مرزی منطقه؛

– فراهم‌کردن زمینه‌های دسترسی روستاییان به آب تصفیه‌شده، اینترنت، گاز لوله‌کشی و ...؛

کتابنامه

۱. احمدوند، مصطفی؛ هدایتی‌نیا، سعید و عبداللهی، خسرو. (۱۳۹۱). ***بررسی تأثیر رفاه و سرمایهٔ اجتماعی بر کیفیت زندگی در مناطق روستایی شهرستان بویر احمد***. پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی. شمارهٔ ۲.صص ۱۱۲–۸۹.

۲. استانداری استان کرمانشاه. (۱۳۹۲). ***معاونت برنامه‌ریزی، دفتر آمار و اطلاعات***.

۳. بدری، سیدعلی؛ رضوانی، محمدرضا و قرنجیک، مجید. (۱۳۹۲). ***سنجش شاخص‌های ذهنی کیفیت زندگی در نواحی روستایی مطالعهٔ موردی:دهستان جعفربای جنوبی شهرستان ترکمن***. جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی. سال ۲۴، پیاپی ۵۰، شمارهٔ ۲: صص ۷۴–۵۳.

۴. رضوانی، محمدرضا، متکیان، علی اکبر؛ منصوریان، حسین و ستاری، محمدحسین. (۱۳۸۸). ***توسعه و سنجش شاخص‌های کیفیت زندگی شهر(مطالعه موردی: شهر نورآباد، استان لرستان)***. مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای. سال ۱. شمارهٔ ۲: صص ۱۱۰–۸۷.

۵. رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا، فتاحی، احدالله و حاجی‌پور، مجتبی. (۱۳۹۰). ***ارزیابی توزیع فضایی کیفیت زندگی در مناطق روستایی(مطالعهٔ موردی: بخش مرکزی شهرستان دلفان)***. *پژوهش‌های روستایی*. سال ۲. شمارهٔ ۲: صص ۹۴–۶۹.

۶. قالیباف، محمدباقر؛ رمضان‌زاده لسبویی، مهدی و یاری‌شگفتی، اسلام. (۱۳۸۸). ***سنجش میزان رضایتمندی ساکنان روستایی از کیفیت زندگی و آثار آن بر امنیت مناطق مرزی: مطالعهٔ موردی بخش نوسود استان کرمانشاه)***. *روستا و توسعه*. سال ۱۲. شمارهٔ ۳: صص ۱۸۴–۱۶۳.

۷. قدمی، مصطفی و معتمد، سمانه. (۱۳۹۲). ***بررسی کیفیت زندگی در شهرهای کوچک با تأکید بر بعد سلامت فردی و اجتماعی***. جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی. سال ۲۴. پیاپی ۴۹. شمارهٔ ۱: صص ۵۰–۳۳.

۸. قربانی، زینب؛ خاکپور، برات‌علی و مافی، عزت‌الله. (۱۳۹۲). ***تحلیل توزیع فضایی کیفیت زندگی در محله‌های شهر چالوس***. پژوهش و برنامه‌ریزی شهری. سال ۴، شمارهٔ ۱۳: صص ۱۸-۱.

۹. قنبری، یوسف؛ رحیمی، حمزه و احمدیان، مهدی. (۱۳۹۲). ***سنجش و ارزیابی شاخص کیفیت زندگی در مناطق روستایی(مطالعهٔ موردی: دهستان میانده، شهرستان فسا)***. پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی. شمارهٔ ۳. صص ۹۵-۷۳.

۱۰. مرکز آمار ایران(۱۳۹۰). ***اطلاعات مربوط به سرشماری نفوس و مسکن، استان کرمانشاه.***

۱۱. موسوی، میرنجف و باقری کشکولی، علی. (۱۳۹۱). ***ارزیابی توزیع فضایی کیفیت زندگی در محلات شهر سردشت***. مجلهٔ پژوهش و برنامه‌ریزی شهری. سال ۳. شمارهٔ ۹: صص ۱۱۶-۹۵.

12. Allen, J., Voget, R., & Cordes, S. (2002). ***Quality of Life in Rural Nebraska: Trends and Changes***. Institute of Agriculture and Natural Resources.

13. Biderman, A. D (1974). ***Social indicators, In R. L. Clewett & Jerry C. Olson (Eds.) whence and whither in social indicators and marketing***, pp.27-44, Chicago, American Marketing Association.

14. Costanza, R. (2007). ***Quality of life: An approach integrating opportunities, human needs, and subjective well-being***. Ecological Economics, 61(2-3): 267-276.

15. Das, D., (2008). ***Urban Quality of Life: A case study of Guwahati***. Social Indicators Research, 88(2): 297-310.

16. Elmahdi A., & Afify A. (2007). ***Development of a GIS tool for qualitative assessment of the Egyptian's quality of life***. Environmentalist, 27(1):183–194.

17. Epley, D. & Menon, M., (2008). ***A Method of Assembling Cross-sectional Indicators into a Community Quality of Life***. Social Indicators Research, 88(2): 281-296.

18. Foo, T.S., (2000). ***Subjective assessment of urban quality of life in Singapore (1997-1998)***. Habitat International, 24(1): 31-49.

19. Lee, Y.-J. (2008). ***Subjective quality of life measurement in Taipei***. Building and Environment, 43(7): 1205–1215.

20. Marans, R. W., & Stimson, R. (2011***). Investigating quality of urban life: Theory, methods, and empirical research***. Social Indicators Research Series, 45(1): 1–29.

21. Petrucci A., & Andera SS., (2002). ***Quality of life in Europe: objective and subjective indicators A Spatial Analysis Using Classification Techniques***. Social Indicators Research, 60(1-3): 55–88.
22. Santos, L. & Martins, I., (2007). ***Monitoring Urban Quality of Life: The Porto experience***. Social Indicators Research, 80(2): 411-425.
23. Schmitt, R. B. (2002). ***Considering social capital in quality of life assessment: Concept and measurement***. Social Indicators Research. 58(1-3): 403-428.
24. Stephen O.E. (2013). ***Assessment of quality of life using GIS***. Published in : (Geospatial World Weekly 15 April), Available in: http://www.geospatialworld.net/Paper/Application/ArticleView.aspx?aid=30508.
25. Tesfazghi E.S (2009). ***Urban quality of life and its spatial distribution in addisababa: kirkos sub-city**, *Master's thesis*, International Institute for geo-information science and earth observation scheme, the Nether lands.

Investigating the Spatial Distribution of Life Quality in Rural Areas (Case study: Oramanat Area of Kermanshah Province)

Davood Jamini[1]
PhD. Student in Geography and Rural Planning, University of Isfahan, Isfahan, Iran
Alireza Jamshidi
PhD. Student in Geography and Rural Planning, University of Isfahan, Isfahan, Iran

Received 28 February 2014 Accepted 20 September 2014

Abstract
Objectives: The concept of quality of life is one of the most fundamental concepts in today's world. It evaluates the public welfare of both individuals and societies. However, it is not a new concept and covers a wide spectrum of fields including international development, health and politics. The objective of the present study is to investigate quality of life in rural areas.
Methodology: The study was conducted in rural areas of Awraman region. The population comprised of 23356 households from which a sample size of 358 individuals was selected by Cochran's formula. Then, using cluster random sampling and appropriate assignment, 42 villages were selected as the study staple. The research instrument was a questionnaire the validity of which had been confirmed by a group of experts. To determine the reliability of the questionnaire, Cronbach's alpha coefficient was used. Finally, the data were analyzed by SPSS software.
Findings/ Results: The results showed that rural areas of Ravansar Township had the highest mean in terms of the quality of life whereas Salas va Babajani township had the lowest mean, with Paveh and Javanrod townships having the normal average.
Conclusion: The findings indicated that the level of life quality was low in the area, and there was a meaningful difference in terms of factors affecting the quality of life.
Keywords: Spatial distribution, Life quality, Rural areas, Awramanat

How to cite this article:
Jamini, D., & Jamshidi , A.R. (2014). Investigating the spatial distribution of life quality in rural areas (Case study: Oramanat area of Kermanshah province). *Journal of Geography and Regional Development, 12*(22), 191-210.
URL http://jgrd.um.ac.ir/article/view/29997

1- Corresponding Author: Email: davood.jamini@gmail.com